

צלם אלהים

1. וכל מעשיך יהיו לשם שמים כהלל. כשהיה הלל יוצא למקום היו אומרים לו להיכן אתה הולך. לעשות מצוה אני הולך. מה מצוה הלל. לבית הכסא אני הולך. וכי מצוה היא זו. אמר להן הן. בשביל שלא יתקלקל הגוף. איכן אתה הולך הלל. לעשות מצוה אני הולך מה מצוה הלל. לבית המרחץ אני הולך. וכי מצוה היא זו. אמר להן הן. בשביל לנקות את הגוף. תדע לך שהוא כן מה אם אוקיינוס העומדות בפלטיות של מלכים הממונה עליהם להיות שפן וממרקן המלכות מעלה לו סלירא בכל שנה ושנה ולא עוד אלא שהוא מתגדל עם גדולי המלכות. אנו שנבראנו בצלם ודמות שנאמר כי בצלם אלהים עשה את האדם על אחת כמה וכמה.
2. מתוך שבע ברכות:

בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ
הָעוֹלָם. אֲשֶׁר יָצַר אֶת הָאָדָם
בְּצַלְמוֹ. בְּצֶלֶם דְּמוּת תְּבַנִּיתוּ.
וְהִתְקִין לוֹ מִפְּנוֹ בְּנִין עֲדֵי עַד.
בְּרוּךְ אַתָּה ה' יוֹצֵר הָאָדָם:

3. הוא היה אומר חביב אדם שנברא בצלם חבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם שנאמר (בראשית ט) בצלם אלהים עשה את האדם חביבין ישראל שנקראו בנים למקום חבה יתירה נודעת להם שנקראו בנים למקום חבה יתירה נודעת להם כלי חמדה חבה יתירה נודעת להם שניתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם שנאמר (משלי ד) כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעזובו: משנה אבות ג, ד:

4. 21. מתוך פירושו של ר' ישראל ליפשיץ (בועז) למשנת אבות חביב אדם שנברא בצלם
5. אמר המפרש, ואגב דאחא לידן נימא בה מילתא, נימא בה מילתא שמצוה לפרסמו. שמימי נתקשיתי במאמר זה של חז"ל ביבמות, דאמינן התם אתם קרויין אדם ואין אומות העולם קרויין אדם. דקשה, וכי סלקא דעתך שחז"ל יאמרו על עכו"ם שיש לו צלם אלהים כפי שבורני, שיהיה בחשב רק כבהמה?!

וחו, דא"כ יהיה כל מעשיהם מעשי בהמה, שאינה בעלת שכל ועצב, והרי זה סותר למה דקיימא לך חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא.
והרי גם לולא פה קדוש זה של חז"ל שאמרו לנו כן, כבר היינו יודעים דבר זה מצד השכל. שהרי צדיק ה' בכל דרכיו וחסידי בכל מעשיו. ואנחנו רואים כמה מחסידיהם שמלבד שמכירים יוצר בראשית ומאמינים בתה"ק שהיא אלוהית, ועושים גמילות חסדים גם לישראל, וכמה מהן שהטיבו ביותר לכל באי עולם, כחסידי יענער שהמציא את הפאקענאימפפונג שעל ידיו ניצולים כמה רבבות בני אדם מחולי וממיתה וממומין, ודראקא שהביא הקארטופפעל לאייראפא, שמעכב כמה פעמים הרעב, וגוטענבערג שהמציא את הדפוס. וכמה מהן שלא נשתלמו כלל בערה"ו, כחסידי רייכלין שהערה למות נפשו להציל שריפת הש"סין שנצטווה מהקיסר מאקסימיליאן בשנת רס"ב ע"י הסתת

המורמר פפעפערקארקן ש"ט עם הכומרים קשר של רשעים שלו, ורייכלין הנ"ל השליך נפשו מנגד, ובמעצתיו הכריע לב הקיסר ליקח ציוויו הנ"ל לחזרה. ועל ידי זה רדפוהו רובו וימררוהו אויביו הכמרים ודחקוהו עד שמת בדוחקן ובשבירת לבו.

וכי ס"ד שכל המעשים הגדולים האלו לא ישולמו לעיה"ב לאחר הפרגוד? ח"ו! והרי הקב"ה אין מקפת שכל כל בריה...

עכ"פ קשה, דהרי זה פשוט שגם היותר חסיד שלוקן אינו משמא באהל, מדלא נקרא אדם. וקשה שפיר, אמאי, והרי יש לו צלם אלהים, וגם צדיק וחסידי במעשיו היה, ויש לו ג"כ חלק לעולם הבא. א"כ למה לא יקרא אדם? ...
נמצא שיש לישראל ולהאומות האחרות לכל אחד מעלה לבדיית. המעלה לאומות על ישראל, שהן בבחירתם החפשית ובכוח עצמן ממש עשו את עצמן. וזה ודאי יותר מעלה מאשר לישראל, שנמשכו בפאת ראשם בכוח אלהים להשלמתן. ואין להם להתחייק טובה לעצמן. דמה שהפליא ה' להשלים אותן, יד ה' היתה עמם בכל אלה, ורק בזכות אבותיהם. אמנם אף על פי כן יש מעלה לבדיית גם כן לישראל, דהאומות על ידי מה שהשיגו לא השיגו רק בכח שכלם, לכן יש מצוות רבות בתורה שמרוממים מאד משכל האנושי, ככל חוקי התורה עדיין לא יעשו כי לא יבינום (עד אחרית הימים כשישפוך ה' רוחו על כל בשר). ועוד, דמשום שכל מה שהשיגו לא השיגו רק בשכל האנושי, לכן מי ומי מהם שהתחיל מלפתח עיניו באורך הזמן, עדיין הוא שקוע בטינוף תעובות הראשונות, סרוב תושבי אפריקא, וגם באזיען ואמעריקא יש אומות רבות הולכות עדיין בחשיכה ועובדים אלילים אלמים וזובחים בניהם לשדים כאבותיהם מעולם, כי לא ידעו את ה' ואת תורתו לא הכירו.

לא כן ישראל, הם שומרים כל חוקי התורה אף אותן שמלמעלה משכל האנושי...
לפי זה יש להם לישראל בענין מעלתם והשלמתן דוגמא לאדם הראשון. דכל אדם כשנבא לעולם הוא נברא חסר דעת עד שהזמן הלימוד והשכל יתפתחו קמטיהן לעשותו איש. לא כן אדם הראשון, בקומתו ובצביונו נברא (ר"ה יא א) ותיכף כשנפתח בו רוח חיים, הרה לרוח ממללא בהשכל ודעת ידע חובבו סולם. וזה, מפני שהיה שורה במשפטיו עם ישראל, שהרי גם הוא היה יציר כפיו של הקב"ה בעצמו כמדהם.
... ולפי זה אין נכון לקרוא לכל באי עולם בשם אדם. ... אבל רק ישראל נאות להן שם זה, לא בעבור כבודם רק מדמקורותם והשלמתן השיגו מידי הקב"ה בעצמו כמו אדם הראשון ולא מכוח עצמן.